

CORE CURRICULUM

Beroepsvereniging van reflexologen België

EVENEMENT BEVO

Dit document werd opgesteld om een referentiekader te scheppen voor de volwaardige opleidingen reflexologie in België.

Colofon

Deze overeenkomst wordt uitgegeven door de beroepsvereniging van reflexologen België (BeVo)

Redactie

Het Core Curriculum verschijnt onder hoofdredactie van de opleidingscommissie en werd oorspronkelijk opgesteld in 2011, met een herziening in 2015 en aanpassingen in 2019. Voor vragen of opmerkingen over de inhoud kunt u zich richten tot navorming@bevo-belgie.org.

Uitgave en copyright

BeVo
Anglo 35
9870 ZULTE
navormingr@bevo-belgie.org

Copyright © 2019

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BeVo.

1	INLEIDING	5
2	CURSUS INHOUD: SITUERING REFLEXOLOGIE	7
2.1	DEFINITIE	7
2.2	HISTORIEK	7
2.2.1	OUDHEID	7
2.2.2	OUDE KENNIS HERONTDEKT EN VERDER ONTWIKKELD	7
2.3	HYPOTHESEN OVER WERKINGSMECHANISMEN REFLEXOLOGIE	8
2.4	LIMIETEN EN CONTRA-INDICATIES	8
2.5	SPECIFIEKE BENADERING VAN REFLEXOLOGIE BINNEN HET CURRICULUM	9
2.6	REFLEXZONES	9
2.7	REFLEXKAARTEN	10
3	CURSUS INHOUD: TECHNIEKEN	11
3.1	ONTSPANNINGS- EN HARMONISERINGSTECHNIEKEN	11
3.2	DRUKTECHNIEKEN	11
3.3	GEBUIK VAN DE ONDERSTEUNENDE HAND	13
3.4	WERKMIDDELEN	13
3.5	POSITIE VAN DE CLIËNT EN DE REFLEXOLOOG	13
3.5.1	ERGONOMIE VAN DE CLIËNT	14
3.5.2	ERGONOMIE VAN DE REFLEXOLOOG	14
4	CURSUS INHOUD: PRAKTIJK	15
4.1	EEN GEPASTE OMGEVING CREËREN	15
4.1.1	INRICHTEN VAN DE PRAKTIJKRUIMTE	15
4.1.2	HYGIËNE	15
4.1.3	WETTELIJKE VERPLICHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE PRAKTIJKRUIMTE	16
4.2	VOORBEREIDING VAN DE REFLEXOLOOG	16
4.3	TE VOLGEN STAPPEN BIJ EEN PROFESSIONELE REFLEXOLOGIE SESSIE	17
4.4	DUUR EN FREQUENTIE VAN DE SESSIE	17
4.5	INDIVIDUELE AANPASSING	18
4.5.1	LEEFTIJD	18
4.5.2	ANDERSVALIDEN	18
4.5.3	CULTURELE FACTOREN	18
4.6	PERMANENTE PROFESSIONELE VORMING (PPV)	19
4.7	TRAINING BEROEPSHOUDING	19
4.8	SAMENWERKEN EN DOORVERWIJZEN	19
4.9	VERTROUWELIJKHEID/BESCHERMING PRIVACY CLIËNT	20
4.10	AKKOORDVERKLARING LATEN ONDERTEKENEN DOOR DE CLIËNT	20

4.11 WETTELIJKE OMKADERING	20
5 CURSUS INHOUD: ANATOMIE, FYSIOLOGIE EN PATHOLOGIE.....	21
5.1 ANATOMIE.....	21
5.2 FYSIOLOGIE	22
5.3 PATHOLOGIE	22
6 CASESTUDIE	23
7 KWALIFICATIES VOOR DOCENTEN.....	24

1 INLEIDING

Bevo, de Beroepsvereniging van reflexologen België heeft dit curriculum opgesteld om een referentiekader te scheppen voor de reflexologie-opleidingen in België. Het doel is de scholing op te waarderen naar Europees niveau. Oftewel: 100 uren anatomie, fysiologie en pathologie, 150 uren reflexologie en 50 case-studies. BeVo hanteert uren van 50 minuten en enkel de werkelijke contacturen in de lessen kunnen in aanmerking genomen worden, omdat er geen controle is op de thuiswerkuren

Voor RiEN geldt heden 2/3 contacturen en 1/3 studiebelastinguren. Tijdens het AGM van RiEN in mei 2019 bleek dit nog een discussiepunt te zijn, net als het aantal minuten binnen 1 uur. Meeste vertegenwoordigers verkiezen heden 50 minuten en dit blijft dan ook de maatstaf tot nader order. Dit wordt verder opgevolgd door BeVo, maar wijzigt niets aan de eisen die gesteld worden voor onze erkenning in België.

De Opleidingscommissie van BeVo alsook de afgevaardigden van de meewerkende scholen hebben deze enorme taak op vrijwillige basis verwezenlijkt. BeVo wenst dan ook iedereen te bedanken voor hun inzet.

In 2005 werd de volledige waaier van bestaande reflexologie opleidingen in kaart gebracht. Via een intentieverklaring werd aan scholen de kans gegeven zich te engageren in het proces van het tot stand komen van dit curriculum. Met als doel de opleiding volgens dit curriculum aan te bieden met ingang van 2012. Als basis werd het “Core Curriculum for Reflexology” in the United Kingdom, Edited by Clive S.O’Hara bestudeerd. De opleidingscommissie maakte hiervan een “sneuvemodel” dat vervolgens werd besproken in 15 scholenvergaderingen. Hierbij werd tevens rekening gehouden met de Europese standaard zoals geformuleerd door het RiEN (Toen: Reflexology in Europe Network, huidig Reflexology in Europe Nexus). Uiteindelijk werd het curriculum een eerste maal gefinaliseerd in het voorjaar van 2011. Dit is de herziene versie van 2015/afwerking 2019. Deze werkwijze stelde de scholenvergadering in staat vast te stellen dat er meer overeenkomsten dan verschillen zijn.

Dit curriculum vormt de basis voor de Reflexologie- opleiding. Op deze manier wordt de kwaliteit gegarandeerd zonder de diversiteit en eigenheid van de scholen uit het oog te verliezen. Daar het basisdoel van dit curriculum erin bestaat om gemeenschappelijke normen vast te leggen voor de Belgische opleidingen in Reflexologie, zal dit tevens een eind maken aan de grote verschillen qua inhoud en diepte van de cursussen. Tevens zal het de continuïteit tussen reflexologen bevorderen. Bovendien zal het een kwaliteitsgarantie bevatten voor alle betrokkenen.

Verskillende scholen kunnen samenwerkingsverbanden aangaan en deelaspecten van de opleiding aanbieden. Via dit curriculum worden scholen gestimuleerd om zich enerzijds te verdiepen in wetenschappelijk onderzoek en anderzijds er een bijdrage aan te leveren. Dit curriculum is ook het referentiewerk om besprekingen met externe organisaties mogelijk te maken.

De beoordeling van elke aanvraag gebeurt door vaste medewerkers en onafhankelijke experts die vastgelegd zijn door de beroepsvereniging.

Het oorspronkelijke document is tot stand gekomen door:

- Alfons Boudewijns
- An De Mulder
- Annemie Van Humbeek
- Els van Daele
- Gérard Heijnen
- Greetje Van Den Eede
- Hedwig Dirckx
- Heinrike Bergmans
- Hilde Schoonjans
- Joke Van Wambeke
- Katrien Hendrickx
- Liesbeth Sienaert
- Linda Jacobs
- Lydie Schoenmakers
- Margot Raeymaekers
- Marleen Den Haese
- Monique Vrancken
- Ria Geudens
- Suzy Jacops
- Willy De Boodt +

Elke aanpassing gebeurt na overleg en met goedkeuring van de huidige scholencommissie.

2 CURSUS INHOUD: SITUERING REFLEXOLOGIE

2.1 DEFINITIE

“Reflexologie is de leer, de kennis en de bewerking van reflexpunten en -zones, die corresponderen met en een weerspiegeling zijn van alle weefsels van het lichaam. Reflexologie is een unieke methode om homeostase van de mens in al zijn aspecten te bevorderen.”

Deze definitie dient opgenomen te worden in elke cursus.

Bepaalde aspecten dienen in de cursustekst verder te worden uitgewerkt, zijnde:

- Complementaire handelwijze
- Holistische visie
- Homeostase

Bewijsstuk: kopie van de cursus

2.2 HISTORIEK

De reflexoloog heeft kennis van de geschiedenis en de internationale ontwikkeling van reflexologie. De reflexoloog kan van hieruit informatie geven aan cliënten over het ontstaan van verschillende voetenkaarten en over verschillende strekkingen.

2.2.1 OUDHEID

De oude ‘roots’ zijn terug te vinden in verschillende continenten. Tijdens de opleiding dient een link te worden gelegd naar het Oude Egypte, China, India, Amerika en Afrika.

2.2.2 OUDE KENNIS HERONTDEKT EN VERDER ONTWIKKELD

De bijdrage van volgende personen moeten verder worden gesitueerd:

- Dr. W. FitzGerald
- Dr. J. S. Riley
- Dr. E. Bowers
- E. Ingham
- D. Byers
- H. Marquardt
- M. Carter
- D. Bailey
- M. Faes (weinig gekend)

Bewijsstuk: kopie van de cursus

2.3 HYPOTHESEN OVER WERKINGSMECHANISMEN REFLEXOLOGIE

Tot op heden wordt geen enkele hypothese als sluitend aangenomen. Het mechanisme is nog niet duidelijk en het is nog niet voldoende wetenschappelijk onderbouwd. In de loop der jaren werden wel verschillende hypothesen opgesteld waaronder:

- Pain gate control (pijn poort beheersing), Melzack & Wall (1965)
- Nerve impulse theory (zenuw impuls theorie), Bliss & Bliss (2000)
- Electromagnetic theories, eg Bliss & Bliss (1999)
- Energy Blockage theories, Kunz & Kunz (1985)
- Lactic acid theory/'U bend' theory (melkzuurtheorie), Bliss & Bliss (1999)
- Endorphin/enkephalin release theory, Ginsberg & Famey (1987)
- Autonomic & Somatic integration theory, Kunz & Kunz (1998)
- Proprioceptive theory, Kunz & Kunz (1988)
- Meridian theory, Dougans & Crane (1996)
- Embryo containing information of the Whole organism (ECIWO) theory, Frandsen (1998)
- Wetenschappelijk onderzoek "deposits" Dr Manzanares
- Nico Pauly "zenuwreflexologie"

Minstens 2 hypothesen dienen toegelicht te worden.

(Mogelijke bronnen van informatie kan je vinden in bijlage van dit C.C.)

Bewijsstuk: kopie van de cursus

2.4 LIMIETEN EN CONTRA-INDICATIES

Voetreflexologie is een veilige bewerkingsmethode, toch dient men binnen de basisopleiding rekening te houden met enkele factoren:

- de reflexoloog kent de eigen grenzen (in het begin van de opleiding gelden verschillende limieten in functie van de opleidingsinstelling, die geleidelijk aan veranderen naarmate de opleiding vordert);
- de reflexoloog heeft voldoende kennis over anatomie, fysiologie en pathologie;
- Reflexologie is holistisch in zijn benadering waarbij de mens in zijn totaliteit wordt beschouwd;
- De reflexoloog is zich ervan bewust dat een reflexologie- sessie invloed heeft op zowel het lichamelijke, psychische, als emotionele aspect van een individu;
- De reflexoloog is in staat adequaat te reageren op lichamelijke, psychische en emotionele reacties tijdens en na een sessie;
- Reflexologen worden aangemoedigd samen te werken met de reguliere geneeskunde, wat in diverse landen reeds het geval is.

De scholen reiken de limieten aan binnen de basisopleiding afhankelijk van het vorderen van de opleiding.

Bewijsstuk: kopie van de cursus

2.5 SPECIFIEKE BENADERING VAN REFLEXOLOGIE BINNEN HET CURRICULUM

De reflexologie, die kadert binnen het curriculum, sluit nauw aan bij de Westerse anatomie en fysiologie en streeft naar een grotere, wetenschappelijke onderbouwing van Reflexologie (evidence based).

Energetische benaderingen maken geen deel uit van het curriculum (bv: emotionele/energetische benadering van organen, chakra's, aura's, meridianen, acupunctuurpunten, kristallen, kleurentherapie,...). Deze benadering kan wel door scholen als aanvulling worden aangeboden. Dit valt dan buiten het basispakket van de 150 uren reflexologie.

De reflexoloog maakt kennis met de plaats en de mogelijkheden van wetenschappelijk onderzoek binnen reflexologie.

2.6 REFLEXZONES

Deze reflexzones dient een reflexoloog als basis aangeleerd te krijgen.

12-vingerige darm (<i>duodenum</i>)	Borstbeen (<i>os sternum</i>)	Heiligbeen/darmbeen gewricht (<i>articulatio sacro/illium, si gewricht</i>)
Aangezicht (<i>facies</i>)	Borsten (<i>mammae</i>)	Hersenen (<i>cerebrum</i>)
Alvleesklier (<i>pancreas</i>)	Borstlymfte (<i>lymphamammae</i>)	Hersenaanhangsel (<i>hypofyse</i>)
Amandelen (<i>tonsil</i>)	Buis van Eustachius (<i>tuba auditiva</i>)	Heup (<i>coxa</i>)
Arm (<i>brachialis</i>)	Dikke darm (<i>colon, intestinum crassum</i>)	Hoofd (<i>caput</i>)
Baarmoeder (<i>uterus</i>)	Dunne darm (<i>intestinum tenue</i>)	Hoofd- en halslymfte (<i>ductussen</i>)
Been (<i>crus</i>)	Eierstok (<i>ovarium</i>)	Hypothalamus (<i>hypothalamus</i>)
Bijnieren (<i>glandulae adrenales</i>)	Eileiders (<i>tuba uterina</i>)	Kaak (<i>maxila en mandibula</i>)
Bijschildklier (<i>glandulae parathyroidae</i>)	Elleboog (<i>cubitus</i>)	Keel (<i>fauces</i>)
Bilspieren (<i>glutaeus max, minimus</i>)	Endeldarm (<i>rectum</i>)	Keelholte (<i>farynx</i>)
Blaas (<i>vesica urinaria</i>)	Galblaas (<i>vesica biliaris</i>)	Klep van Bauhin (<i>valva ileocaecalis</i>)
Blinde darm (<i>Appendix</i>)	Hart (<i>cor</i>)	Knie (<i>genu</i>)
	Heiligbeen (<i>os sacrum</i>)	

Lever (<i>hepar</i>)	Nek (<i>nucha</i>)	Slokdam (oesophagus)
Lies (<i>inguen</i>)	Neus (<i>nasus</i>)	Staartbeen (<i>os coccygis</i>)
Lieslymfe (<i>lymfae inguinales</i>)	Nieren (<i>ren</i>)	Strottenhoofd (<i>larynx</i>)
Longen (<i>pulmones</i>)	Ogen (<i>oculus</i>)	Tanden (<i>dentes</i>)
Luchtpijp en -takken (<i>trachea</i>)	Oksellymfe	Teelbal (<i>testis</i>)
Maag (<i>ventriculus</i>)	Oren (<i>auricula, auris</i>)	Urineleiders (<i>Urethra</i>)
Maagingang (<i>cardia</i>)	Pijnappelklier (<i>epifyse</i>)	Voorholte (<i>sinus</i>)
Maaguitgang (<i>pars pylorica</i>)	Polsen (<i>carpi</i>)	Voorstandklier (<i>prostaat</i>)
Middenrif (<i>diafragma</i>)	Rib (<i>costa</i>)	Wervel (<i>vertebra</i>)
Milt (<i>lien</i>)	Schildklier (<i>glandulae thyroidae</i>)	Zaadleiders (<i>vas deferens</i>)
Mond (<i>oris</i>)	Schoudergewricht (<i>articulatio humeri</i>)	Zenuwvlechten (<i>plexussen</i>)
		Zwezerik (<i>thymus</i>)

2.7 REFLEXKAARTEN

Als uitgangsbasis wordt het lichaam op beide voeten geprojecteerd samen met verticale en horizontale lijnen. Er zijn diverse kaarten in omloop volgens het referentiekader van de auteur.

De school is vrij in keuze van kaart met vermelding van auteur. Studenten dienen kennis te hebben van het ontstaan en de afkomst van de gebruikte kaart.

De school dient BeVo op de hoogte te stellen met welke kaart gewerkt wordt. BeVo adviseert de scholen om verschillende kaarten naast elkaar te leggen en de visie van de auteur te verduidelijken.

3 CURSUS INHOUD: TECHNIEKEN

Voetreflexologie onderscheidt zich van voetmassage door specifieke doelgerichte technieken op reflexzones.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de ontspannings- en harmoniseringstechnieken en anderzijds technieken met als doel de reflexzones gericht te bewerken (druktechnieken).

3.1 ONTSPANNINGS- EN HARMONISERINGSTECHNIEKEN

De reflexoloog kent minstens 10 van deze technieken:

- draaien met de enkel
- draaien van de tenen
- effleurage
- hielstrekken
- inversie - eversie stretching
- longpers
- palming
- plantair flexie-dorsaal flexie stretching
- roeitechniek
- schudden van de enkel
- schudden van de voorvoet
- strijken van de wervelkolom
- wrikken van de voet
- wrikken van de wervelkolom
- wiegen van het middenrif

Scholen dienen op te geven welke technieken aan de student worden aangeleerd.

3.2 DRUKTECHNIEKEN

De reflexoloog moet begrijpen dat elke combinatie van de goedgekeurde technieken aangewezen is (met de volgende criteria voor ogen):

- Om alle reflexzones doeltreffend te bewerken, met een druk die voldoende is om een gestoorde reflexzone op te sporen.
- Om alle reflexzones te bewerken op een veilige manier.

Zoals hierboven uitgelegd werd, zijn er verschillen tussen de vele reflexzones die als volgt geclassificeerd worden:

- Reflexzones die een bewegende techniek vereisen zoals:
  - Techniek met vooruit gaande beweging waarbij afwisselend druk wordt gezet of wandeltechniek ('lopende duim en vinger').
  - Techniek met een gebogen duim op één plaats - herhaald over het hele reflexgebied.
  - Vooruit glijden van de wijsvinger en al kruipend terugkeren.
  - Vooruit glijden van de wijsvinger - trek het distale gewricht onmiddellijk terug, bedek het hele gebied en doe hetzelfde in de andere richting om terug te komen.

- Reflexzones die een precieze, stilstaande techniek vereisen zoals:
  - De duim wordt op een zone geplaatst en er wordt druk gezet.
  - De duim of de wijsvinger op een zone plaatsen en ronddraaien.
  - Druk met de knokkels van de hand.

- Reflexzones die een meer onderzoekende, diepere techniek vereisen zoals:
  - Plaats de duim op de reflexzone, druk in en buig de duim, terwijl de pols naar beneden valt ('hook in, back up'-techniek).
  - De 'gebogen duim' wordt verschillende keren heen en weer bewogen op het reflexpunt (wiegen).
  - Knijpen tussen duim en wijsvinger met een diepe, aanhoudende druk terwijl je beide vingers ronddraait (knijp en draai rond).
  - Met gestrekte duim in de diepte op een zone draaien, trekken en kantelen.

- Reflexzones die minder makkelijk bereikbaar zijn en specifieke technieken vereisen zoals:
  - de reflexzones waarvoor de laterale zijde van de duim wandelt;
  - de reflexzones waarbij de wijsvinger rolt;
  - de reflexzones die heel precies gelokaliseerd worden en waar de voet draait in de richting van de wijsvinger;
  - de zones tussen de tenen waar duim en wijsvinger samengeknepen worden (webbing = een netwerk vormen).

Net zoals bij de ontspannings- en harmonisering technieken moeten docenten benadrukken dat studenten altijd de noden van de cliënt moeten inschatten, wat betreft de druk en de kracht van de toegepaste reflexologie-druktechnieken.

Studenten moeten vanaf de eerste dag van hun opleiding vaardigheden opdoen om te leren aanraken en voelen. Enkel door een brede waaier van cliënten te bewerken leren studenten hun technieken aan te passen aan de specifieke noden van hun toekomstige cliënten.

De variatie gaat van een lichte, strelende aanraking tot aangehouden druk, naargelang zowel de cliënt als de reflexoloog deze als passend ervaren voor het herstellen van evenwicht.

Scholen dienen op te geven welke technieken aan de student worden aangeleerd.

3.3 GEBRUIK VAN DE ONDERSTEUNENDE HAND

Bij het uitvoeren van reflexologie-technieken is meestal de ene hand de 'werkende hand' en de andere de 'ondersteunende of vasthoudende hand'. Er zijn vijf verschillende functies van de ondersteunende hand:

- De voet ondersteunen waarop gewerkt wordt en deze op de plaats houden.
- De voet beschermen tegen druk aan de andere zijde dan waarop gewerkt wordt, knijpen vermijden en ervoor zorgen dat er geen verwarring ontstaat bij het beoordelen van gevoelige punten.
- Als steun voor de bewegingen van de vingers en de duim van de werkende hand.
- Een deel van de voet uitspreiden of stretchen, waardoor diepe reflexzones meer naar de oppervlakte worden gebracht zodat ze beter bereikt worden door de duim en vingers van de werkende hand.
- Het contact met de cliënt behouden en de cliënt geruststellen.

Het is belangrijk om met correcte technieken te werken om overbelasting te vermijden.

3.4 WERKMIDDELEN

De reflexoloog kent de voor- en nadelen van een tussenstof en weet deze correct te gebruiken, indien nodig.

Voorbeelden van tussenstof:

- huidlotion
- huidcrème
- olie op natuurlijke basis

3.5 POSITIE VAN DE CLIËNT EN DE REFLEXOLOOG

De positie van de cliënt en de reflexoloog is van cruciaal belang voor het welslagen van een sessie, het comfort en de veiligheid van de cliënt, de bescherming en het welzijn van de reflexoloog.

3.5.1 ERGONOMIE VAN DE CLIËNT

Volgende aandachtspunten zijn belangrijk:

- De rug en het hoofd van de cliënt moeten worden ondersteund.
- De cliënt krijgt een steun onder de knieën indien nodig.
- De armen/handen van een cliënt worden comfortabel ondersteund.
- Indien mogelijk zou de cliënt zich in een half liggende positie moeten bevinden zodat er oogcontact mogelijk is met de beoefenaar.
- De voeten van de cliënt liggen:
  - op een hoogte die een veilige en doeltreffende behandeling toelaat;
  - op een draagvlak dat breed genoeg is om alle werk- en relaxatietechnieken toe te passen op beide voeten.

3.5.2 ERGONOMIE VAN DE REFLEXOLOOG

Volgende aandachtspunten zijn belangrijk:

- De reflexoloog neemt een ergonomisch verantwoorde houding aan.
- De stoel van de reflexoloog staat op een correcte hoogte.
- Een stoel met zwenkwieltjes is handig.

4 CURSUS INHOUD: PRAKTIJK

Aan de orde komt de sessie zelf, de reflexoloog, de praktijkruimte, de organisatie van de praktijk en de relatie met artsen, paramedici en andere medewerkers binnen de gezondheidszorg.

4.1 EEN GEPASTE OMGEVING CREËREN

Het is belangrijk een juiste omgeving te creëren bij de toepassing van reflexologie bij cliënten.

4.1.1 INRICHTEN VAN DE PRAKTIJKRUIMTE

De praktijkruimte moet hygiënisch, rustgevend, veilig, privé en aanvaardbaar zijn voor alle cliënten.

4.1.2 HYGIËNE

Om hygiënisch te werken is het belangrijk volgende aspecten in acht te nemen:

- Het makkelijk schoonhouden van:
  - harde oppervlakken zoals: vloer, deuren, muren
  - de uitrusting: behandelstoel, stoelen en tafels
  - de wastafel, het toilet en de wachtruimte
- De reflexoloog
  - schone handen, korte en verzorgde nagels
  - verzorgde haren en kleding
  - een hygiënische gebruik van het textiel (handdoeken en bekleding van stoel en kussens)

Bewijsstuk: kopie van de cursus

4.1.3 WETTELIJKE VERPLICHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE PRAKTIJKRUIMTE

Bij het inrichten van de praktijkruimte dient men er rekening mee te houden dat:

- de oppervlakte voldoende is;
- er een wachtruimte of wachtgelegenheid is;
- een toilet en handen wasgelegenheid aanwezig is;
- men voorzien is van een professionele behandelstoel/-tafel met kruk;
- er voldoende daglicht en ventilatie is;
- er voorzien is in een afsluitbare opbergmogelijkheid voor de cliëntdocumentatie met inachtneming van de GDPR;
- er voldoende rust en privacy is;

Bewijsstuk: kopie van de cursus

4.2 VOORBEREIDING VAN DE REFLEXOLOOG

Reflexologen moeten zichzelf zowel fysiek, mentaal als emotioneel op een sessie voorbereiden.

Belangrijke punten hierbij zijn:

- Algemeen
  - goede voeding
  - voldoende beweging
  - evenwichtige en geordende levensstijl
  - tijd voor rust en zelfreflectie
- Beroepsmatig
  - zorgen voor goede gronding door onder meer
    - een goede (buik-) ademhaling
    - een goede zithouding (rechttop)
    - voeten op de grond
    - wassen van handen en onderarmen onder stromend water
    - diverse technieken oefenen om in eigen kracht te blijven
  - een goede inschatting maken van het eigen werkschema; hoeveel cliënten kan men aan per dag en hoeveel rust/onderbreking heeft men nodig.

Bewijsstuk: kopie van de cursus

4.3 TE VOLGEN STAPPEN BIJ EEN PROFESSIONELE REFLEXOLOGIE SESSIE

- **Eerste gesprek:** gegevens verzamelen zoals personalia, klacht(en), conventionele diagnose, voorgeschiedenis, gevolgde therapieën, medicijngebruik, familiale achtergrond, werk- en leefpatroon, levensvisie, enz.
- **Observatie van de voeten:** men observeert beide voeten om een indruk te krijgen van de verstoorde zones op de voeten. Daarbij let men op de kleur, temperatuur, beharing, pigmentering, eelt, likdoorns, eczeem, littekens, oedeem, etc. Tevens let men op standsveranderingen zoals platvoet, spreidvoet, hallux valgus, hamertenen, klauwtenen... Belangrijk is ook de tonus van de spieren en de conditie van de nagels.
- **Palpatie:** hierbij worden alle zones van beide voeten systematisch onderzocht op drukgevoeligheid zoals door de cliënt ervaren. Het verslag van de palpatie wordt in het dossier vastgelegd.
- **Werkplan opstellen:** anamnese, observatie en palpatie monden uit in een werkplan, vaak na wat speurwerk in vakliteratuur. In het werkplan wordt duidelijk (met redenen omkleed) aangegeven welke zones bewerkt zullen worden, in welke volgorde en op welke manier. Dit plan wordt tezamen met de frequentie van sessies doorgenomen met de cliënt.
- **Werkplan uitvoeren:** nu volgt er een eerste sessie, die voortdurend geëvalueerd wordt met de cliënt. Elke sessie wordt permanent geëvalueerd en indien nodig wordt het werkplan aangepast.
- **Afronding reeks:** een beëindiging van een reeks sessies kan om diverse redenen gebeuren en dient in goed overleg met de cliënt te geschieden.
- Er moet over gewaakt worden dat er geen cliëntafhankelijkheid ontstaat.

School toont de werkwijze waarop studenten dit aangeleerd krijgen.

4.4 DUUR EN FREQUENTIE VAN DE SESSIE

Aan studenten moet worden uitgelegd dat de duur van een sessie normaliter 45 minuten tot een uur bedraagt. Dit geldt voor sessies die vallen onder “klassieke” of “standaard” reflexologie. Dit in tegenstelling tot gespecialiseerde technieken, zoals die worden aangeleerd bij verdere vorming en scholing. Bv: Bij Causale reflexologie 1,5 uur. De benadering moet tegemoet komen aan de noden van de cliënt op dat moment en de mogelijkheden van de reflexoloog.

De cliënt en de reflexoloog moeten zich vrij voelen om de sessies te beëindigen op elk gewenst moment. De reden om te stoppen moet nagegaan worden en er wordt best over gepraat waarbij indien nodig de cliënt wordt doorverwezen.

De frequentie van de sessies kan variëren, afhankelijk van de noden van de cliënt. Dit allemaal in nauw overleg met de cliënt en deontologisch gezien vanuit het standpunt van de cliënt zodat de sessies opportuun blijven voor hen.

4.5 INDIVIDUELE AANPASSING

Elke sessie vergt een persoonlijke aanpassing aan de cliënt. Het is belangrijk om rekening te houden met specifieke kenmerken van cliënten. Enkele voorbeelden worden hieronder verduidelijkt.

4.5.1 LEEFTIJD

- Pasgeborenen: Zeer korte zachte sessie; bij voorkeur de ouders instrueren.
- Baby's: ook hier bij voorkeur de ouders instrueren hoe ze zelf reflexologie kunnen toepassen. Een korte sessie met lichte druk (max. 15 min).
- Kinderen: meestal is slechts lichte druk nodig, afhankelijk van de bouw van het kind. Hou de uitleg simpel, maar onderschat het begripsvermogen van het kind niet. Zorg voor extra vertrouwen en veiligheid, want een kind kan verlegen zijn of niet op zijn gemak. Reflexologen moeten erop toezien dat ouders/voogden hun kind niet weghouden van noodzakelijke medische hulp.
- Reflexologen moeten zich bij vrouwen bewust zijn van specifieke situaties zoals mogelijke zwangerschap.
- Oudere mensen: De cliënt kan hardhorend, slechtziend of minder mobiel zijn. Neem extra tijd om de sessie uit te leggen en verzeker je ervan dat de cliënt je begrepen heeft. Stel de mensen gerust en hou de behandeling kort. Gebruik minder druk als nodig is want oudere mensen hebben vaak minder vetweefsel, broze botten en een gerimpelde, minder flexibele, huid. Tevens hebben ouderen vaak last van gewrichtsaandoeningen. Hou er rekening mee dat deze mensen vaak een lager energiepeil en verminderde weerstand hebben waardoor ze trager reageren en herstellen. Zorg ervoor dat de cliënt goed ondersteund is en geef extra hulp bij het plaatsnemen en terug opstaan in en uit de stoel.

4.5.2 ANDERSVALIDEN

Reflexologen weten hoe ze aangepaste druk moeten gebruiken en zullen de techniek aanpassen indien nodig. Maak de afweging of de verzorger het best aanwezig is tijdens de sessie. Soms is het nodig je aan te passen aan de positie van de cliënt.

4.5.3 CULTURELE FACTOREN

Reflexologen dienen zich bewust te zijn van verschillende culturele gewoonten en behoeften en moeten deze met respect benaderen.

4.6 PERMANENTE PROFESSIONELE VORMING (PPV)

Studenten dienen informatie te krijgen over noodzaak en inhoud van PPV. Een reeks van activiteiten vallen hieronder: nascholing, bijscholing, conferenties, workshops, opfrisdagen, specialisatiecursussen, onderzoeksprojecten etc.

4.7 TRAINING BEROEPSHOUDING

Reflexologen nemen een professionele houding aan die zich vertaalt in een sensitieve en empathische houding naar de cliënt. De reflexologen moeten communicatievaardigheden ontwikkelen en op een respectvolle manier met cliënten kunnen omgaan. Hierbij komt men tegemoet aan de noden van de cliënt en wordt een gepaste handelswijze toegepast.

Het vertrouwen tussen de cliënt en de reflexoloog mag nooit misbruikt worden.

Hieronder volgen de belangrijkste elementen in de training van een juiste beroepshouding:

- Communicatievaardigheden
  - zelfreflectie en eigen ontwikkeling
  - verbale en non-verbale communicatie
  - “feedback” geven
  - luistervaardigheid
  - leren vragen stellen
  - beoordelen van lichaamstaal
  - het gebruik van de zintuigen in de communicatie
  - enkele “counselingprincipes”
- Vakafbakening
  - De voetreflexoloog kan een duidelijk onderscheid maken tussen de waarde van observeren en van interpreteren.
  - De reflexoloog stelt geen medische diagnose. Bij het vermoeden van een ernstige klacht of aandoening dient er altijd doorverwezen te worden.
  - De reflexoloog schrijft geen geneesmiddelen (regulier of niet regulier) voor

4.8 SAMENWERKEN EN DOORVERWIJZEN

De reflexoloog dient de mogelijkheden en de grenzen van de reflexologie te kennen in het algemeen en van de eigen kwaliteiten in het bijzonder.

In deze kwesties is het van groot belang een goede inschatting te maken van de mogelijkheden en de grenzen van de Reflexologie in het algemeen en van de eigen kwaliteiten in het bijzonder.

In de opleiding moeten ook situaties besproken worden waarin het wenselijk is een cliënt te verwijzen naar een andere reflexologie. Dergelijke situaties zijn bijvoorbeeld een botsing van persoonlijkheden, de voorkeur van de cliënt voor iemand van hetzelfde geslacht, of als de reflexoloog zich niet bekwaam voelt of zijn/haar beperkingen inziet.

De reflexoloog is op de hoogte van verschillende CAM-disciplines die in aanmerking komen als aanvulling of in plaats van reflexologie, zoals homeopathie, acupunctuur, osteopathie, etc.

Soms spelen ondersteunende diensten een rol in het verbeteren van het welzijn van een cliënt. Het kan voor de cliënt een hulp zijn als de reflexoloog informatie en adressen kan verstrekken over dergelijke diensten. Te denken valt aan diverse overheidsdiensten en vrijwilligersorganisaties.

Iedere school kiest zelf hoe dit ingevuld wordt en geeft aan wat opgenomen wordt.

4.9 VERTROUWELIJKHEID/BESCHERMING PRIVACY CLIËNT

De kwestie van vertrouwelijkheid slaat op alle aspecten van de reflexologie, zoals de communicatie en het bijhouden van gegevens over de sessie. De reflexoloog dient zich bewust te zijn van de volgende principes:

- Alle gesprekken tijdens een sessie zijn vertrouwelijk en mogen niet ter sprake komen buiten de cliënt-reflexoloog situatie.
- In sommige samenwerkingsverbanden wordt er een beleid gevoerd waarbij informatie over cliënten wordt uitgewisseld; dit gebeurt enkel en alleen als dit is doorgenomen en besproken met de cliënt waarbij die op zijn beurt toestemming geeft.
- Als studenten in een oefensituatie in de les werken op elkaar, geldt deze vertrouwelijkheid eveneens.
- Als er genoteerde gegevens worden gebruikt voor portfolio's moeten alle persoonlijke en gevoelige informatie beschermd worden. Cliënten kunnen bijvoorbeeld geïdentificeerd en geordend worden middels kleuren, getallen, etc.
- Studenten moeten eraan herinnerd worden te controleren dat geschreven en elektronische informatie veilig wordt opgeslagen en enkel door henzelf toegankelijk is.

4.10 AKKOORDVERKLARING LATEN ONDERTEKENEN DOOR DE CLIËNT

Tekst nog aanpassen aan gdpr tijdens de volgende vergadering

De reflexoloog kent de voor- en nadelen van een akkoordverklaring. De reflexoloog is vrij in keuze voor het al dan niet laten ondertekenen van een akkoordverklaring van de cliënt.

4.11 WETTELIJKE OMKADERING

De reflexoloog dient op de hoogte te zijn van de wettelijke omkadering van het zelfstandige beroep als reflexoloog in hoofd- en bijberoep zodat:

- er voldaan wordt aan de brandveiligheid.
- er voldaan wordt aan de verzekering beroepsaansprakelijkheid.

Bewijsstuk: kopie van de cursus

5 CURSUS INHOUD: ANATOMIE, FYSIOLOGIE EN PATHOLOGIE

Omwille van de holistische aard van reflexologie als CAM-techniek, is het nodig dat de elf verschillende stelsels van het menselijk lichaam tot de studie behoren, vanuit het standpunt dat ze synergetisch werken en als een volledig geïntegreerd organisme.

Elke school is vrij om zijn eigen accenten te leggen en dus ook te kiezen hoeveel tijd te besteden aan elk hoofdstuk van anatomie, fysiologie en pathologie. Tevens bestaat de mogelijkheid voor scholen om extra onderwerpen toe te voegen. De RiEN - norm van minimum 100 uren blijft wel behouden.

5.1 ANATOMIE

De reflexoloog kan de naamgeving, ligging, bouw en functie van het menselijk lichaam, zijn stelsels en zijn organen beschrijven en hun onderling verband aangeven.

Reflexoloog moeten de elf lichaamsstelsels kennen, te weten:

- huid
- ademhalingsstelsel
- cardiovasculair, hart en bloedvatenstelsel
- lymfstelsel
- spijsverteringsstelsel
- uitscheidingsstelsel (niersysteem)
- endocrien stelsel
- voortplantingsstelsel
- zenuwstelsel
- beenderstelsel
- spierstelsel

De reflexoloog kan de belangrijkste anatomische structuren in Latijnse terminologie beschrijven met als doel:

- te kunnen communiceren met artsen over de cliënt
- medische informatie van andere beroepsbeoefenaars uit de gezondheidszorg te kunnen lezen en interpreteren
- medische literatuur te kunnen lezen en begrijpen

5.2 FYSIOLOGIE

De reflexoloog kan beschrijven op welke wijze fysiologische systemen een rol spelen bij de energiebehoeften en het functioneren van het levende organisme.

De reflexoloog kan verbanden leggen tussen het functioneren van cellen en de stofwisseling als basis van het integraal functioneren van het menselijk organisme en het handhaven daarvan in wisselwerking met de omgeving.

De reflexoloog heeft inzicht in de fysiologische processen beschrijven, waarvan de kennis noodzakelijk is voor het begrijpen van de pathologie van de cliënt.

5.3 PATHOLOGIE

De reflexoloog kan de wijze waarop een organisme reageert bij dreigende desintegratie herkennen en de factoren die op het verloop van de reacties van invloed zijn beschrijven.

De reflexoloog heeft kennis en inzicht van de belangrijkste aandoeningen die cliënten kunnen vertonen.

De reflexoloog beschikt over globale kennis van de meest reguliere methoden van diagnostiek en behandeling van de belangrijkste aandoeningen die cliënten kunnen vertonen.

De reflexoloog kan op gepaste wijze communiceren over een pathologie met zowel andere beoefenaars van de gezondheidszorg als met de cliënt.

De reflexoloog kan vaststellen en beargumenteren of klachten op een verantwoorde wijze kunnen benaderd worden met voetreflexologie.

De reflexoloog kan veel voorkomende psychische stoornissen herkennen om op gepaste wijze te kunnen doorverwijzen.

De reflexoloog heeft globale kennis van farmacologie en de invloed op het lichaam.

Er dient extra aandacht besteed te worden aan de anatomie, fysiologie en pathologie van het lichaamsdeel waarop reflexologie wordt toegepast.

De reflexoloog dient kennis te hebben van de botstructuren, de gewrichten met zijn ligamenten, de spieren en de beuzening in de voet in het Latijn. Tevens dienen reflexoloog te weten welke bewegingen mogelijk zijn in de gewrichten en welke structuren hierbij betrokken zijn.

Dit valt binnen het reflexologie pakket van 150 uur.

De scholen dienen een lesschema in waarin per onderdeel de voorziene uren worden opgenomen en de voorziene taken die studenten thuis maken.

6 CASESTUDIE

Casestudies (gevalanalyses) zijn, vanuit het onderwijsstandpunt gezien, van groot belang omdat ze studenten leren theorie en praktijk te integreren.

In de loop van de opleiding dienen minstens 50 verslagen te worden gemaakt waarvan er minstens bij 5 cliënten 5 opeenvolgende sessies worden uitgevoerd en geëvalueerd. Hierin dient de anamnese, werkplan en conclusie te worden opgenomen. Dit telt mee als 25 verslagen.

Tevens dienen studenten een eindwerk te maken van minstens 25 pagina's waarin 10 sessies zitten verwerkt. Dit telt mee als 10 verslagen.

Van de studenten wordt verwacht dat ze de casestudies bijhouden aangezien ze kunnen worden opgevraagd door de beroepsvereniging.

7 KWALIFICATIES VOOR DOCENTEN

Nog te bespreken tijdens de volgende vergadering

Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen docenten theorie en praktijk van reflexologie enerzijds en docenten met medische basiskennis anderzijds. De medische vakken (anatomie, fysiologie en pathologie) worden door een arts of paramedicus gegeven.

De kwalificaties van een docent zijn:

- **Senior Docent:** 5 jaar praktijkervaring en reeds 450 uur doceer ervaring in de reflexologie-opleiding.
- **Junior Docent:** 3 jaar praktijkervaring en zelfstandige doceerervaring tussen de 150 en 450 uur in de reflexologie-opleiding.
- **Assistent:** startende docent onder volledige begeleiding en dit voor minstens 150 uur, deze kan daarna doceren in het aspect dat reeds begeleid werd door een Senior Docent of een Junior Docent met minimaal 300 uur doceerervaring in de reflexologie-opleiding.

De reflexologie docent is lid van de beroepsvereniging BeVo.

Praktijkervaring begint vanaf het moment van registratie van het ondernemingsnummer.

Elke school die de opleiding reflexologie aanbiedt, dient ondersteund te worden door minstens één Senior Docent die in deze school reflexologie doceert.

De scholen dienen de namen van de lesgevers in, met hun curriculum van alle genoten opleidingen.

Disclaimer

“We stellen geen medische diagnose, Voetreflexologie is een complementaire methode en dient ter aanvulling van medisch advies. Er geldt doorverwijsplicht.”